

INSTRUCTIE AFPAKKEN

Van	:	College van Procureurs-Generaal
Aan	:	Hoofden van de OM-onderdelen
Registratienummer	:	2016I006
Datum inwerkingtreding	:	01-01-2017
Vervallen	:	-
Relevante beleidsregels OM	:	Aanwijzing afpakken (2016A009); Aanwijzing inbeslagneming (2014A006); Aanwijzing executie (2013A003); Aanwijzing inzake de informatie-uitwisseling in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (552i Sv) (2008A024)
Wetsbepalingen	:	Artt. 36e en 74 lid 2 onder e Sr; artt. 94, 94a, 126, 511c Sv
Bijlage(n)	:	-

SAMENVATTING

Deze instructie is opgesteld in aanvulling op de Aanwijzing afpakken en heeft ten doel interne regels te stellen voor de wijze van beslaglegging bij conservatoir beslag, internationaal beslag, de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, internationale ontneming en de executie van opgelegde ontnemingsmaatregelen.

ZICHT OP CRIMINEEL VERMOGEN

Om zicht te krijgen op het vermogen en de geldstromen die gepaard gaan met lucratieve criminaliteit is financieel opsporingsonderzoek cruciaal, hetzij als initieel onderzoek, hetzij als onderdeel van het opsporingsonderzoek. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten aansluitend op de benoemde uitgangspunten in de Aanwijzing Afpakken:

- 1.1 In ieder opsporingsonderzoek met een verdachte die de voorgaande twee jaren voor een financieel lucratief misdrijf is veroordeeld, volgt onderzoek naar eventueel onverklaarbaar vermogen. Daarbij ligt onder andere een doorzoeking van zijn verblijfplaats in de rede. Bij onderzoek naar HIC- en ondermijningszaken volgt altijd onderzoek naar onverklaarbaar vermogen bij/van de verdachte.
- 1.2 In de fase van hoger beroep volgt in zaken met een vordering van meer dan € 10.000 een nader onderzoek naar de actuele vermogenspositie van de verdachte. De intensiteit van dat onderzoek wordt bepaald door de coördinerend landelijk Advocaat-Generaal bij de betrokken vestiging van het Ressorts-parket. Van dit onderzoek wordt een verslag opgemaakt en dit verslag wordt aan het ontnemingsdossier toegevoegd.

BESLAGLEGGING

2.1 Kennisgeving van inbeslagneming bij conservatoir beslag

Art. 94 Sv schrijft voor dat van een inbeslagneming een kennisgeving van inbeslagneming (KvI) wordt opgemaakt. De KvI heeft naast deze functie in het strafproces ook een logistieke functie in het ketenbeslagproces. De KvI is het toegangs- en doorgangsdokument waarmee het beslag, zowel klassiek als conservatoir, door de keten wordt geleid. De officier van justitie dient er zorg voor te dragen dat ook het conservatoir beslag met een KvI door de opsporingsambtenaar wordt aangemeld bij het Openbaar Ministerie.

De KvI heeft bij het conservatoire beslag slechts een logistieke functie. Uiteraard dient nog steeds aan de wettelijke vereisten¹ voor het leggen van een conservatoir beslag ex art. 94a Sv te worden voldaan.

¹ ZoOM > Juridisch > JKS > Landelijke expertise > Afpakken (FP)

Op basis van de ketenprocesbeschrijving² is een beslagregistratie- en volgsysteem gebouwd, het beslagportaal. De KvI (die digitaal in het bedrijfsprocessensysteem van de politie BVH zit) is gekoppeld aan het beslagportaal: met de invoer van de gegevens op de KvI is het beslag geregistreerd in het beslagportaal.

De KvI is een groeidocument: de KvI wordt te allen tijde actueel gehouden zodat elke ketenpartner op ieder moment de stand van zaken van het beslag kan vaststellen én de ketenpartners over dezelfde gegevens beschikken. Er is voor gekozen de KvI deze logistieke functie te geven omdat een proces-verbaal, als statisch document, daarvoor niet bruikbaar is.

2.2 Internationaal conservatoir beslag

Op het gebied van internationaal beslag is een aantal voorschriften met betrekking tot afpakken van belang. Deze voorschriften zijn toegespitst op de volgende thema's: internationale samenwerking, asset-sharing, transactie/schikking, internationale netwerken, registratie buitenlandbeslag, registratie internationaal beslag en beheer buitenlandbeslag.

2.2.1 Internationale samenwerking

Aan het buitenland kan worden gevraagd om opsporingsmiddelen in te zetten ten behoeve van de financiële recherche, gericht op het verkrijgen van informatie omtrent het bestaan, de lokalisatie, de omvang en de waarde van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Het gaat hier om bewijsverkrijging en daarom zijn de regels van de kleine rechtshulp van toepassing. Daarvoor kunnen 'gewone' rechtshulpverdragen zoals het Europese verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (Straatsburg, 20 april 1959, Trb. 1965, 10) worden gebruikt. Voor het toepassen van dwangmaatregelen is doorgaans een verdragsbasis vereist. Zonder verdragsbasis is het evenwel niet altijd uitgesloten om rechtshulp te vragen aan het buitenland. Afhankelijk van de wetgeving van het aangezochte land kunnen dwangmiddelen worden toegepast zonder dat een verdrag van toepassing is. In dat geval zal in de aanbiedingsbrief van het ministerie van Veiligheid en Justitie worden aangegeven dat Nederland geen wederkerigheid kan bieden. Daar waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van de kaderbesluiten van de Europese Unie, zoals het bevroeringsbevel.

2.2.2 Het leggen van conservatoir beslag in het buitenland

Het leggen van conservatoir beslag in het buitenland wordt geregeld in specifieke verdragen die het ontnemen van wederrechtelijk verkregen voordeel mogelijk maken. Het leggen van het conservatoir beslag ter zake van voordeelsontneming in het buitenland zal altijd worden gedaan met het oog op de overdracht aan het buitenland van de executie van de uiteindelijk op te leggen ontnemingsmaatregel. Uitgangspunt is dat de vermogensbestanddelen waarop in een ander land conservatoir beslag is gelegd in de staat blijven waar het beslag is gelegd. Omdat overdracht van de executie zonder verdragsbasis doorgaans niet mogelijk is, zal ook het leggen van conservatoir beslag in het buitenland veelal alleen op basis van een toepasselijk verdrag geschieden.

2.2.3 De overdracht van de tenuitvoerlegging van de ontnemingsmaatregel en de overdracht van de ontnemingsprocedure

De overdracht van de ontnemingsmaatregel wordt beheerst door het recht inzake de erkenning van buitenlandse vonnissen en zal daarom veelal alleen op basis van een toepasselijk verdrag kunnen geschieden. De overdracht van de executie van de ontnemingsmaatregel is in de art. 51 t/m 55 van de Wet Overdracht Tenuitvoerlegging van Strafvonnissen (WOTS) geregeld. Ook bestaat de mogelijkheid om de procedure die tot een confiscatie dient te leiden aan het buitenland over te dragen. Hierop is het recht aangaande de overdracht van de strafvervolgving van toepassing. Voor de overdracht van de procedure is doorgaans geen toepasselijke verdragsbasis nodig. Zowel voor de overdracht van de executie als van de ontnemingsprocedure verdient het aanbeveling om in een zo vroeg mogelijk stadium de internationaal adviseur van het Functioneel Parket (FP) te raadplegen.

2.2.4 Asset-sharing

Uitgangspunt is dat de opbrengsten van in het buitenland gelegd (waarde)beslag vervallen aan die buitenlandse Staat. Hierop gelden twee uitzonderingen.

- a) Als asset-sharing op grond van een verdrag mogelijk is, is (uitsluitend!) de minister van Veiligheid en Justitie bevoegd om met de buitenlandse staat afspraken te maken over een verdeling van de opbrengsten. Contact hierover kan worden opgenomen met de afdeling AIRS van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

² ZoOM > Organisatie > Processen en werkinstructies > Landelijke database > Startpagina processen > Beslag & Ontnemen.

- b) In het kaderbesluit confiscatiebeslissingen³ is voor de landen van de Europese Unie een standaardverdeling opgenomen van 50%-50% als het gaat om een opbrengst van € 10.000 of meer. De bevoegdheid om met een buitenlandse staat afspraken te maken over een andere verdeling van de opbrengsten berust bij de minister van Veiligheid en Justitie. De minister kan de officier van justitie toestemming geven om met de betrokken andere lidstaat nadere afspraken te maken in afwijking van de standaardverdeling. De officier doet dit niet dan na overleg met het CJIB, afdeling Europese Juridische Zaken.

Een andere verdeling van opbrengsten kan overeengekomen worden bijvoorbeeld wanneer sprake is van slachtoffers.

2.2.5 Transactie/schikking en internationaal beslag

Indien een transactievoorstel of een schikking betrekking heeft op in het buitenland gelegd (waarde)beslag, dient contact te worden gelegd met de internationaal strafrechtelijk juridisch adviseurs van het FP of het bij het FP gevestigde ARO, zodra een schikking wordt overwogen.

2.2.6 Internationale netwerken afpakken

Er bestaan twee internationale netwerken die zich specifiek richten op de samenwerking in afpakzaken, te weten het netwerk van ARO's en het Camden Assets Recovery Inter-Agency Network (Carin). Contacten met dergelijke netwerken verlopen via de Internationaal Strafrechtelijk Juridisch Adviseurs van het FP of het ARO.

2.2.7 Registratie buitenlands beslag

Indien er in een Nederlandse strafzaak (waarde)beslag in het buitenland is gelegd, dient dit beslag geregistreerd te worden in de bedrijfsprocessensystemen van het OM.

2.2.8 Registratie internationaal beslag

Indien er in Nederland beslag is gelegd in een buitenlandse zaak dient dit gemeld te worden bij de LBA. Roerende zaken dienen bovendien geregistreerd te worden in beslagportaal.

2.2.9 Beheer buitenlands beslag

Voor het beheer van het in het buitenland gelegde (waarde)beslag geldt het recht van de aangezochte staat. Omdat dit beheer per staat verschilt, is het raadzaam om hierover eerst contact op te nemen met de LBA (FP Leeuwarden). Deze afdeling zal in nauwe samenwerking met het (justitieel) ARO onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

ONTNEMING VAN HET WEDERRECHTELIJK VERKREGEN VOORDEEL

In dit hoofdstuk worden verschillende onderdelen behandeld die van belang zijn bij afpakken.

3.1 Informatie-uitwisseling

Met alle bestuurlijke partners zoals de diverse vakdepartementen in relatie met de bijzondere opsporingsdiensten, de belastingdienst, de lagere overheid en met private partijen kan afstemming plaatsvinden. Verstrekking van informatie dient te verlopen conform de Aanwijzing Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en de Instructie Wjsg. Informatie (het in kennis stellen van het voornemen om te ontnemen is bijvoorbeeld al informatieverstrekking) kan in beginsel alleen worden verstrekt wanneer een besluit tot strafvervolgning is genomen, afhankelijk van de vraag of er al dan niet sprake is van een standaardverstrekking, en in afstemming met de privacyfunctionaris van het betreffende parket.

3.2 Strafrechtelijk Financieel Onderzoek

Op grond van art. 126 e.v. Sv kan met machtiging van een rechter-commissaris een Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO) worden ingesteld indien er sprake is van een op geld waardeerbaar voordeel van enig belang. Een machtiging SFO dient alleen bij wederrechtelijk verkregen voordeel van meer dan € 12.000 te worden gevorderd.

³ EU Kaderbesluit van 6 oktober 2006 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen tot confiscatie (Pb EG L328/59).

3.3 Voordeelsberekening⁴

Het voordeel kan worden bepaald per delict, dat wil zeggen per concreet aangeduid feit, of per periode bij voorkeur aan de hand van een kasopstelling. Hieronder worden specifieke voorschriften gegeven voor deze manieren van voordeelsberekening. Bij een voordeelsberekening bij hennepcultuur dient gebruik gemaakt te worden van in de zaak vastgestelde gegevens, indien deze gegevens (over oogsten, omvang van oogsten, daadwerkelijke ontvangsten, etc.) ontbreken dient te worden uitgegaan van de normbedragen van de berekeningsmethode aangegeven in het rapport “Wederrechtelijk verkregen voordeel hennepkweekerij bij binnencultuur onder kunstlicht” van het voormalige Bureau Ontnemings Openbaar Ministerie⁵.

Zowel voor voordeelsberekening per delict als voor voordeelsberekening per periode geldt dat vreemde valuta dienen te worden omgerekend in euro's. Uitgangspunt is daarbij de omrekenkoers die geldt op het moment van omwisseling in euro's. Indien dit moment niet bekend is, wordt de wisselkoers aangehouden die gold op het moment van voltooiing van het delict, dan wel de koers die gold op het moment dat het geld feitelijk werd ontvangen. Bij geldbedragen op een vreemde valutarekening waarbij geen sprake is geweest van wisseling naar euro's, wordt uitgegaan van de wisselkoers op het moment van het uitsturen van de ontnemingsvordering.

3.3.1 Voordeelsberekening per delict

De voordeelsberekening per delict, dat wil zeggen per concreet aangeduid feit, wordt veelal gebruikt bij de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel op basis van art. 36e lid 2 Sr. Op grond van deze bepaling kan voordeel worden ontnomen uit bewezenverklarde feiten en uit andere strafbare feiten waaromtrent voldoende aanwijzingen bestaan dat ze door de verdachte of veroordeelde zijn begaan. In het ontnemingsrapport dienen deze aanwijzingen uitvoerig toegelicht te zijn. Het is niet noodzakelijk dat het bewezenverklarde feit zelf ook voordeel heeft opgeleverd.

Algemeen uitgangspunt voor de bepaling van het wederrechtelijk verkregen voordeel is het voordeel dat de betrokkene in de concrete omstandigheden van het geval daadwerkelijk heeft behaald. Bij een berekening op transactiebasis bestaat het verkregen voordeel uit de opbrengsten minus de kosten die in directe relatie staan tot het delict. Die directe relatie betreft kosten die bespaard zouden zijn geweest als het strafbare feit niet zou zijn gepleegd (art. 36e lid 8 Sr). Uit het ontnemingsrapport dient te blijken wat per feit aan voordeel is verkregen. Als sprake is van een situatie waarin zowel legale als illegale activiteiten hebben plaatsgevonden, dient men de opbrengsten en kosten toe te rekenen aan de legale respectievelijk illegale activiteit. Hierbij is met name aan de orde of de aan de illegale activiteit toe te rekenen kosten extra gemaakte kosten zijn. Kosten worden per delict berekend. Indien een delict geen opbrengsten heeft gegenereerd, zijn de daarmee gepaard gaande kosten niet vatbaar voor verrekening.

3.3.1.1 Ontnemingsvordering na vrijspraak

Wanneer de betrokkene is vrijgesproken voor bepaalde delicten en niet kan worden vastgesteld dat enigerlei voordeel daadwerkelijk is verkregen uit die delicten, kan bij het opleggen van de maatregel strijdigheid ontstaan met de onschuldpresumptie⁶. Dit heeft gevolgen voor de feiten en de periode die op de tenlastelegging moeten worden opgenomen en de feiten die als ‘ander feit’ in de zin van art. 36e lid 2 Sr in de ontnemingsvordering worden betrokken.

Bij een veroordeling op grond van art. 140 Sr kunnen de vrijgesproken feiten wel een rol spelen bij de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel uit de criminele organisatie⁷.

Deze problematiek speelt in beginsel niet bij een periodeberekening, omdat bij deze methode van berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel niet wordt aangeknoopt bij afzonderlijke strafbare feiten.

3.3.1.2 Opbrengsten

Als opbrengsten bij de berekening van wederrechtelijk verkregen voordeel op transactiebasis kunnen in ieder geval worden aangemerkt:

- a. Geld (contant of giraal)

⁴ Zie hierover het themanummer ‘aFPakken’ nr. 72 over berekening: ZoOM > Juridisch > JKS > Landelijke Expertise > Afpakken (FP) > aFPakken/BOOMNieuws > documentatie > 2014, najaar nr. 72.

⁵ ZoOM > Juridisch > JKS > Landelijke Expertise > Afpakken (FP) > berekening voordeel hennep (BOOM-rapport).

⁶ Zie Geerings versus Nederland (EHRM 1 maart 2007, ECLI:NL:XX:2007:BA1112).

⁷ HR 8 juli 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD6046.

b. (Geld)vorderingen

Een geldvordering is aan te merken als een vermogensbestanddeel en kan nominaal als wederrechtelijk verkregen voordeel worden beschouwd. De inbaarheid van de vordering is niet van invloed op de omvang van het wederrechtelijk verkregen voordeel; als de vordering niet inbaar zal blijken, komt dat voor rekening en risico van de betrokkene.

c. Goederen

Bij goederen moet een waardering in geld plaatsvinden. Deze waardering is afhankelijk van de opbrengst die betrokkene feitelijk heeft gerealiseerd of die betrokkene beoogde te realiseren op het moment van voltooiing van het delict. Feiten en omstandigheden die plaatsvinden ná het moment van verkrijging van het voordeel zijn niet van invloed op de waardering van de omvang van het verkregen voordeel.

d. Besparing

Bij besparing moet een waardering in geld plaatsvinden. Het wederrechtelijk verkregen voordeel betreft de waarde waarmee het vermogen als gevolg van een besparing van kosten niet is afgenomen.

3.3.1.3 *Kosten*

Bij de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel worden uitsluitend die kosten op de vordering in mindering gebracht die extra gemaakt zijn, dat wil zeggen kosten die

- in directe relatie staan tot het delict,
- niet zouden zijn gemaakt als het strafbare feit niet was gepleegd, én
- door de betrokkene zijn gemaakt,

tenzij het in de gegeven omstandigheden niet redelijk wordt geacht om die kosten in mindering te brengen. Daarvan zal sprake zijn bij handelen dat op zichzelf reeds het plegen van strafbare feiten behelst of de aanschaf van voorwerpen die in aanmerking komen voor onttrekking aan het verkeer of verbeurdverklaring – zoals lampen voor een hennepplantage of vuurwapens.⁸ Indien de kosten niet volledig worden gedekt door de opbrengsten van een delict, dienen deze kosten niet te worden verrekend met opbrengsten uit andere delicten.

3.3.2 *Voordeelsberekening per periode*

De voordeelsberekening per periode kan worden gebruikt bij de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel op basis van art. 36e lid 3 Sr, maar is ook bruikbaar bij toepassing van art. 36e lid 2 Sr. Er wordt niet een voordeel per concreet aangeduid strafbaar feit berekend, maar een totaalvoordeel. Bij deze methoden wordt nagegaan of, en zo ja in hoeverre betrokkene meer uitgaven heeft gedaan dan hij via legale bron kan verantwoorden. De periode van een dergelijke voordeelsberekening hoeft niet overeen te komen met de periode van tenlastelegging danwel bewezenverklaring.

De officier van justitie dient erop toe te zien dat een periodeberekening bij voorkeur wordt opgemaakt aan de hand van een kasopstelling. Slechts indien opmerkelijke transacties en/of illegale ontvangsten binnen het girale verkeer plaatsvinden, kan de kasopstelling worden uitgebreid met alle ontvangsten en uitgaven via die bank- en girorekeningen (kas/bank opstelling) liepen.

3.3.2.1 *Het wettelijk bewijsvermoeden*

Het wettelijk bewijsvermoeden van art. 36e lid 3 Sr houdt in dat het vermogen, dat de betrokkene in de zes jaar voorafgaand aan het plegen van een zwaar misdrijf waarvoor hij is veroordeeld, heeft opgebouwd en waarvoor geen legale herkomst/inkomsten kan/kunnen worden vastgesteld, wordt geacht wederrechtelijk voordeel te belichamen. Hetzelfde geldt voor de uitgaven die de betrokkene in die periode heeft gedaan. Het is aan betrokkene om dit bewijsvermoeden te weerleggen. Bij gebruikmaking van dit wettelijk bewijsvermoeden dient naast een onderzoek naar de uitgaven ook een onderzoek naar mogelijke legale herkomst/inkomsten te worden ingesteld. Zo wordt zoveel mogelijk voorkomen dat betrokkene ter zitting voor het eerst met mogelijke legale verklaringen komt die niet (terstond) kunnen worden weerlegd.

3.3.3 *Vervolgprofijt*

Ook de vruchten van het wederrechtelijk verkregen voordeel en, in sommige gevallen, de door de Staat uit te keren rente lenen zich voor ontneming.

⁸ Zie: *Kamerstukken II* 33 685, nr. 3, p. 11 e.v. (wetsvoorstel verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit).

Bij de berekening van de omvang van de vruchten uit het wederrechtelijk verkregen voordeel moet rekening worden gehouden met de direct gerelateerde kosten van verwerving van deze vruchten. "Negatief vervolprofijs" wordt buiten de berekening gehouden. Dit komt voor rekening en risico van de betrokkene.

3.3.3.1 *De door de Staat uit te keren rente*

De rente op in beslag genomen geld, waaronder ook moet worden verstaan de opbrengst van de vervreemding van (art. 117 Sv) of de zekerheidsstelling voor (art. 118a Sv) de in beslag genomen voorwerpen, is onder omstandigheden aan te merken als vrucht van het wederrechtelijk voordeel⁹. Dat is het geval indien het in beslag genomen geld het wederrechtelijk verkregen voordeel belichaamt of indien het voorwerp dat tussentijds is vervreemd, danwel waarvoor zekerheid is gesteld, dit voordeel belichaamt. Van belichaming is in ieder geval sprake indien het geld direct afkomstig is van het strafbare feit dat aan de ontneming ten grondslag ligt. Bij ontneming van de door de Staat uit te keren rente luidt de ontnemingsvordering van de officier van justitie:

"Het bedrag vast te stellen waarop het wederrechtelijk verkregen voordeel wordt geschat, te weten te vermeerderen met de gegeneerde rente over conservatoir in beslag genomen geldmiddelen vanaf (datum inbeslagneming) alsmede over (bedrag o.g.v. 117/118a Sv voor in beslag genomen voorwerp) vanaf (datum op rekening FP) (uit te splitsen per voorwerp) telkens tot aan de dag van het opleggen van de ontnemingsmaatregel, te weten €.... en aan betrokkene dient een betalingsverplichting ter hoogte van dit bedrag (inclusief de rente) te worden opgelegd."

De dag van het opleggen van de ontnemingsmaatregel is in de regel zes weken na de ontnemingszitting. De rentebedragen zijn op te vragen bij de LBA. Een afschrift van deze rentebedragen dient bij het requisitoir te worden gevoegd ter onderbouwing van het gevorderde vervolprofijs.

3.3.4 *Voordeel en schadevergoeding van het slachtoffer*

Op het wederrechtelijk verkregen voordeel ter zake van een strafbaar feit komt in mindering de onherroepelijke in rechte toegekende en betaalde¹⁰ vordering van de benadeelde derde (art. 36e lid 8 Sv), inclusief de proceskosten en de wettelijke rente waartoe de verdachte/veroordeelde is veroordeeld, mits en voor zover deze vordering een directe relatie heeft met het voordeel en tot een maximum van het voordeel uit dat specifieke feit. Overige schadecomponenten van deze benadeelde, zoals geleden verlies, gedeerde winst en immateriële schade, komen niet in mindering op het voordeel.

3.3.5 *Overige van belang zijnde factoren*

a. Ontneming bij meerdere daders en hoofdelijke veroordeling

Indien meerdere personen betrokken zijn bij hetzelfde feitencomplex, geldt als uitgangspunt voor de ontneming het voordeel dat ieder van hen daadwerkelijk heeft genoten. Hoofdelijke aansprakelijkheid voor een gezamenlijke betalingsverplichting (art. 36e, lid 7, Sr) is mogelijk indien sprake is van een gezamenlijk behaald voordeel waarover ieder van de mededaders kan beschikken of heeft kunnen beschikken. Het medeplegen van een strafbaar feit is onvoldoende om aan te nemen dat er sprake is van een 'gezamenlijk voordeel'¹¹.

b. Toerekenen

Indien het wederrechtelijk voordeel is verkregen door een rechtspersoon (of een paraplu van rechtspersonen) en geheel of gedeeltelijk aan de achterliggende natuurlijke persoon is uitgekeerd, dient met de afpakdeskundigen van het FP te worden overlegd tegen wie de vervolging en ontneming zich zal richten en welk conservatoir beslag kan worden gelegd.

3.4 Ontnemingschikking en transactie met ontnemingscomponent

3.4.1 Transactie met ontnemingscomponent

⁹ De Staat vergoedt bij teruggave de rente over inbeslaggenomen geld, de opbrengst na vervreemding of zekerheidsstelling. Als ingangsdatum van de rentevergoeding geldt de dag van inbeslagneming of de datum van de vervreemding of de zekerheidsstelling. De rentevergoeding eindigt op de dag van teruggave of op de dag van incasso. Het gehanteerde rentepercentage is gelijk aan dat van de heffingsrente als bedoeld in art. 4:98 Algemene wet bestuursrecht (art. 11 lid 6 Besluit inbeslaggenomen voorwerpen).

¹⁰ Volgens Hof Amsterdam 28 februari 2014 (ECLI:NL:GHAMS:2014:3802, JOW 2014/5) geldt het bestanddeel 'betaald' voor feiten die gepleegd zijn na de inwerkingtreding van lid 8 van 36e Sr op 1 januari 2015.

¹¹ ECLI:NL:HR:2015:873.

Indien in de transactie de gehele of gedeeltelijke ontneming van het voor ontneming vatbare wederrechtelijk verkregen voordeel ex art. 74 lid 2 onder d Sr is opgenomen, dient expliciet in het transactievoorstel te worden vermeld welk deel van de transactie ter ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel dient en welk deel op de strafzaak betrekking heeft. Ook dient in de transactie nauwkeurig te zijn omschreven op welk strafbaar feit of strafbare feiten de ontnemingscomponent betrekking heeft. Bij een transactie met een ontnemingscomponent wordt rekening gehouden met het belang van het slachtoffer en wordt de proportionaliteit (het eventuele verschil tussen het berekende wederrechtelijk verkregen voordeel en de hoogte van het bedrag dat wordt ontnomen bij de transactie) steeds voor ogen gehouden. Daarnaast geldt het bepaalde in de Aanwijzing hoge transacties en transacties in bijzondere zaken onverkort.

3.4.2 Ontnemingschikking

Indien de officier van justitie met de betrokken persoon een schriftelijke schikking ex art. 511c Sv aangaat tot betaling van een geldbedrag of tot overdracht van voorwerpen aan de Staat ter gehele of gedeeltelijke ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel, heeft deze schikking alleen betrekking op de ontnemingszaak, niet op de strafzaak. Een schikking sluit de transactie met een ontnemingscomponent uit. Bij een schikking wordt rekening gehouden met het belang van het slachtoffer en wordt de proportionaliteit (het eventuele verschil tussen het berekende wederrechtelijk verkregen voordeel en de hoogte van het bedrag dat wordt ontnomen bij de ontnemingschikking) steeds voor ogen gehouden.

3.4.3 Procedure¹² bij een voorgenomen transactie met ontnemingscomponent of ontnemingschikking

1. De ontnemingschikking of transactie met ontnemingscomponent wordt overeengekomen volgens een vast model¹³ en wordt opgenomen in het strafdossier. Van het dossier maakt eveneens deel uit de motivering van het schikkings- of transactiebedrag. De motivering omvat de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel alsmede een toelichting op het eventuele verschil met het berekende wederrechtelijk verkregen voordeel, de relatie tot de belangen van het slachtoffer en de geschatte executieopbrengst van het gelegde conservatoir beslag.
2. Bij een berekend wederrechtelijk verkregen voordeel van € 50.000 of meer vraagt de officier van justitie bij de standpuntbepaling over een transactie met ontnemingscomponent of een ontnemingschikking ondersteuning van het Functioneel Parket (FP) gericht op het optimaliseren van het te ontnemen bedrag. Het FP beslist of deze ondersteuning nodig is, en of deze de vorm krijgt van een advies of van bijstand. Daarmee gaat de verantwoordelijkheid voor de beslissing over de ontneming niet over op het FP.
3. Ongeacht de hoogte van het berekende wederrechtelijk verkregen voordeel raadpleegt de officier van justitie de hoofdofficier van justitie over voorgenomen transacties met een ontnemingscomponent of ontnemingschikkingen waarbij sprake is van een beduidende maatschappelijke impact. Bij bedragen van € 250.000 en meer wordt er in ieder geval een beduidende maatschappelijke impact verondersteld. De officier van justitie motiveert het voorgenomen schikkings- of transactiebedrag, en verstrekt hierbij de berekening van het wederrechtelijk verkregen voordeel, de relevante stukken alsmede een recent overzicht van het conservatoir beslag en de daarvan geschatte executieopbrengst. De hoofdofficier van justitie beslist over de voorgenomen transactie of schikking in die gevallen.
4. Bij een berekend wederrechtelijk verkregen voordeel van € 500.000 en meer legt de hoofdofficier van justitie het voorgenomen besluit ter toetsing voor aan het College van procureurs-generaal. Hij legt daarbij het schriftelijk advies van de hoofdofficier van justitie van het FP over alsmede de relevante stukken. (Let op de samenhang met de Aanwijzing hoge transacties en transacties in bijzondere zaken). Het College toetst in die gevallen integraal en beslist dan over de voorgenomen transactie of schikking. In de Aanwijzing hoge transacties en bijzondere transacties is geregeld in welke gevallen een transactie met ontnemingscomponent aan de Minister moet worden voorgelegd.
5. Vóór het sluiten van een ontnemingschikking of het aanbieden van een transactie met ontnemingscomponent van meer dan € 5.000 en minder dan € 100.000 meldt de officier van justitie het voornemen tot het sluiten van de schikking bij de Belastingdienst (fraudecoördinator). De officier van justitie geeft in de melding aan hoe hoog hij het wederrechtelijk verkregen voordeel in de relevante periode heeft geschat, met daarbij zo mogelijk een onderverdeling per jaar. Behoudens een tegenbericht van de Belastingdienst binnen vier weken, kan de officier van justitie ervan uitgaan dat de Belastingdienst dit bedrag ook als inkomen in aanmerking neemt. De melding respectievelijk afstemming met de

¹² Schematische weergave van de procedure is te vinden op ZoOM > juridisch > JKS > Afpakken (FP) > schikkingen

¹³ ZoOM > Juridisch > JKS > Afpakken (FP) > schikking en transactie bij een ontnemingsmaatregel.

Belastingdienst wordt vastgelegd in het strafdossier. Vanuit het oogpunt van effectiviteit loont het om steeds te bezien welke mogelijkheden andere instanties hebben (zie bijvoorbeeld het protocol AAFD¹⁴).

6. Bij een voorgenomen transactie met ontnemingscomponent of schikking van €100.000 of meer treedt de officier van justitie expliciet in overleg met de contactambtenaar van de Belastingdienst teneinde tot afstemming te komen over het geschatte bedrag van het wederrechtelijk verkregen voordeel alsmede de fiscale consequenties van de ontneming.

EXECUTIE

4.1 Executie en de rol van het CJIB

De officier van justitie en de advocaat-generaal dienen binnen 42 dagen nadat een ontnemingsbeslissing onherroepelijk en executeerbaar is geworden, deze ter executie over te dragen aan het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB).

4.2 Vermindering/kwijtschelding

Parketten dienen een ingediend verminderingsverzoek altijd voor advies voor te leggen aan het CJIB. Het CJIB doet vervolgens schriftelijk verslag van de executiebevindingen en adviseert de officier van justitie/advocaat-generaal over het in te nemen standpunt. De uitspraak op het verminderingsverzoek dient vervolgens eveneens direct naar het CJIB te worden gezonden ter verwerking in het executietraject.

4.3 Strafrechtelijk executieonderzoek ontnemingsmaatregelen (SEO)

Voorafgaande aan het vorderen van een machtiging vindt afstemming plaats met het CJIB en de Landelijk Executie Officier belast met ontnemingsmaatregelen (LEO). Het initiatief voor een SEO zal in zaken met een maatregel boven € 100.000 veelal van de LEO komen. Voor het SEO is een toolkit ontwikkeld. In een SEO dienen de formulieren uit de toolkit te worden gebruikt.

Bij vragen over de executie van ontnemingsmaatregelen en/of het verzoek om ondersteuning kan contact worden opgenomen met de helpdesk van het team Beslag en Executie van het FP. Voor zaken met betrekking tot de afstemming van SEO moet contact worden opgenomen met de helpdesk.

Informatie over de toolkit en de helpdesk en nadere vakinformatie met betrekking tot de executie is te vinden op JKS¹⁵. Nadere aanwijzingen over de executie worden gegeven in de Aanwijzing executie.

OVERGANGSRECHT

De beleidsregels in deze instructie hebben gelding met ingang vanaf de datum van inwerkingtreding.

¹⁴ Protocol aanmelding en afdoening van fiscale delicten en delicten op het gebied van douane en toeslagen (Protocol AAFD), nr. BLKB/2015/572M, Stct. 2015, 17271.

¹⁵ ZoOM > Juridisch > JKS > Afpakken (FP) > Executie ontneming – Toolkit Nader SFO/SEO